

Janne Prytz Skårdalsmo

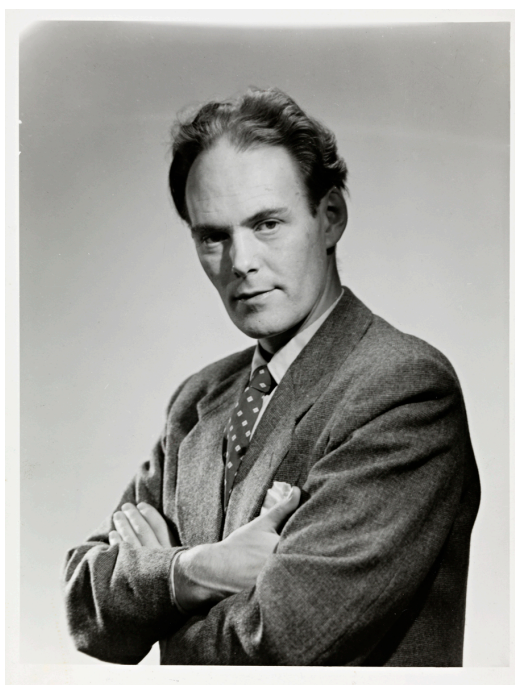
"Jeg er the greatest writer in the world"

Hvordan fremstiller Agnar Mykle seg selv som forfatter i sine etterlatte papirer?

Bacheloroppgave i Lektorutdanning i språkfag

Veileder: Øystein Tvede

Mai 2019

Portrett av Fred Monclair/Gyldendal/Nasjonallbiblioteket

Janne Prytz Skårdalsmo

"Jeg er the greatest writer in the world"

Hvordan fremstiller Agnar Mykle seg selv som forfatter i sine etterlatte papirer?

Bacheloroppgave i Lektorutdanning i språkfag
Veileder: Øystein Tvede
Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

Innholdsfortegnelse

1.0. Innledning	2
2.0. Teori	3
2.1. Selvfremstilling	3
2.1.1 «Både- og- strategien»	4
3.0. Metode	5
4.0. Diskusjon	5
4.1. Betydningen av forskjellige utgivere	5
4.2. «The greatest writer in the world».....	6
4.3. Offentlighet og megalomani	8
4.4. Henvisninger til andre forfattere og Nobelprisen	9
4.5. Titlene	11
4.6. Myklesaken	12
5.0. Konklusjon	14
6.0. Litteraturliste	16

1.0. Innledning

«Er jeg the greatest writer in the world, eller er jeg ikke?» skriver Agnar Mykle (2014: 159) i ett av sine etterlatte papirer. At Mykle bruker frasen «the greatest writer in the world» til å fremstille seg selv som forfatter er gjennomgående i alle hans etterlatte tekster. Han har etterlatt seg et utømmelig arkiv med papirer som omhandler alt fra hans personlige liv til hans litterære syn, noe som kan gjøre oss bedre kjent med mannen bak de skjønnlitterære tekstene. I tillegg skriver også Erik Bjerck Hagen (2019) at Mykle ser ut til å ha «utviklet megalomane ideer om egen litterær storhet». Derfor ønsker jeg å undersøke hvorvidt han også fremstiller seg selv på andre måter enn som verdens beste dikter, og dermed blir problemstillingen min som følger: Hvordan fremstiller Agnar Mykle seg selv som forfatter i sine etterlatte papirer?

Mykle debuterte som forfatter med novellesamlingen *Taustigen* i 1948, og siden den gang har han etterlatt seg en rekke kjente verk, som blant annet *Lasso rundt fru Luna* (1954), *Sangen om den røde rubin* (1956) og *Rubicon* (1962). Etter at Mykle utga *Sangen om den røde rubin* ble han og hans forlagsredaktør i Gyldendal, Harald Grieg, anmeldt for å skildre pornografi. Siden den gang har Mykle blitt stående som en betydningsfull og omdiskutert forfatter i norsk litteraturhistorie. Mykle har ikke bare etterlatt seg novellesamlinger og romaner, men også en rekke brev og andre skrifter som essays, kronikker, artikler og skjønnlitterære utkast. Disse har blitt samlet inn og redigert til fire samlinger som er blitt utgitt posthumt: *Mannen fra Atlantis* (1997), *Alter og disk* (1998), *En flodhest på parnasset* (1998) og *Prinsessen på bordet!* (2014).

Det er nettopp disse samlingene som blir mitt hjelpemiddel i undersøkelsen av hvordan Mykle fremstiller seg selv som forfatter. Dette vil jeg også gjøre med hjelp av Arne Melbergs teorier om selvfremstilling som han frembringer i boken *Selvskrevet. Om selvfremstilling i litteraturen* (2007). Denne teorien skal jeg videre bruke til å diskutere hvordan Mykle fremstiller seg selv som forfatter. I diskusjonsdelen tar jeg først for meg hvilken betydning det har hatt for hans selvfremstilling at samlingene har blitt utgitt av forskjellige utgivere. Deretter kommer et kapittel som omhandler hvordan Mykle fremstiller seg som «the greatest writer in the world», og videre hvilken påvirkning det har hatt for hans selvfremstilling at tekstene var ment for offentligheten, og hans tanker om egen megalomani. Deretter kommer jeg til å se på hvordan han bruker andre forfattere til å fremstille seg selv, samt hans tanker om Nobelprisen. Til sist i diskusjonsdelen ser jeg på hvordan han bruker titler på tekster til å fremstille seg selv, før jeg videre undersøker hvordan rettssaken om *Sangen om den røde rubin* kan ha påvirket

Mykles fremstilling av seg selv som forfatter. Deretter kommer en oppsummering og konklusjon av funnene.

2. 0. Teori

2.1. Selvfremstilling

Arne Melberg (2007, s. 7) skriver at det er mange litterære strategier for selvfremstilling, og disse kan vi finne i selvportretter, erindringer, selvbiografier, bekjennelser og så videre. Forfattere konstruerer seg selv via tekst og ofte kan denne konstrueringen også være ment for offentligheten (Melberg, 2007, s. 7). Videre poengterer Melberg (2007, s. 7) at den litterære selvfremstillingen kan tilfredsstille et nostalgisk og medialt behov som sterke forfatterpersonligheter kan ha. Det skrivende «jeget» avhenger også av en estetisk prosess der selvet kan tolkes som et utfall av «self- fashioning» (Melberg, 2007, s. 7). Felicia Martinez (2016) skriver at begrepet «self- fashioning» omhandler den prosessen hvor man konstruerer seg selv for å kunne innrette seg etter de sosiale normene som eksisterer i samfunnet. Selv om forfattere konstruerer seg selv, er ikke det bildet man fremstiller utelukkende fiktivt (Martinez, 2016). Man kan konstruere seg selv eller fremstille seg selv med en usann fortelling, men forfatteren vet alltid hvem han eller hun er i sin egen verden (Martinez, 2016). Til tross for at «self- fashioning» hovedsakelig gjør at man konstruerer seg selv til å passe inn i samfunnets normer, trenger det ikke nødvendigvis å bety at forfatteren stiller seg selv i et godt lys (Martinez, 2016). Tvert imot kan man oppfattes som for eksempel farlig eller at man lider av stormannsgalskap (Martinez, 2016).

Melberg (2007, s. 16) stiller spørsmålene «Hvorfor skrive om seg selv? Hvorfor søke litterære former for å framstille seg selv?». Antageligvis er forfattere ute etter å finne ut av hvem de er eller eventuelt hvem de var (Melberg, 2007, s. 16). Å fremstille seg selv innebærer at «jeget» blir fordoblet til en instans som reflekterer og skriver om det livet som den skrivende lever og har levd (Melberg, 2007, s. 14). Videre skriver Melberg (2007, s. 16) at synet på «jag selv» motiverer den litterære selvfremstillingen, og da skiller han mellom det «uferdige selvet» og det «ferdige selvet». Det ferdige selvet skriver seg frem til det punktet forfatteren er på i skrivende stund, mens det uferdige selvet alltid kommer med nye måter å fremstille seg selv på og blir aldri ferdig med selvfremstillingen (Melberg, 2007, s. 16). Selv om det uferdige selvet er i bevegelse mens det ferdige stabiliserer seg, kan man ikke låse den litterære selvfremstillingen inn i enten ferdig eller uferdig: «De fleste selvframstillinger *oscillerer* mellom den ferdige posisjonen og den uferdige slik at det koordineres med jegets fordobling» (Melberg, 2007, s. 16).

Ifølge Melberg (2007, s. 92) er dagboken den formen for selvframstilling som ligger nærmest hverdagslivet. Dagboken snur seg vekk fra de store fortellingene, og frembringer heller en mengde med små fortellinger (Melberg, 2007, s. 93). Mange vil anse dagboksjangeren for å være av privat karakter, og dette betraktes som det viktigste kjennetegnet på en dagbok (Melberg, 2007, s. 93). Den litterære dagboken er derimot ikke hemmelig, men både privat og offentlig (Melberg, 2007: 93). Til tross for at de fleste av Mykles etterlatte papirer ikke kan gå direkte under kategorien «dagbok» da de er brev, litterære utkast, essays og så videre, kan de likevel passe inn i emnet, da «[...] overgangen mellom dagboknotater til drømmer, fantasier, litterære utkast, utviklede fiksjonstekster, må kalles flytende og at det således ikke finnes en stabil grense [...]» (Melberg, 2007, s. 96).

2.1.1. «Både- og- strategien»

Melberg (2007, s. 9) påpeker at vi i dag skiller mellom det som kan defineres som sakprosa og fiksjonslitteratur. I stedet for å skille sakprosa med fiksjon, forsøker selvframstillingen å blande disse sjangrene (Melberg, 2007, s. 9). Selvframstillingen er både en litterær tekst og en virkelighetsbeskrivelse, noe som gjør at den kan ligne på blant annet reisefortellinger, historieskriving og fortellende journalistikk (Melberg, 2007, s. 9). Selvframstillingen er alltid litterært motivert, og dermed kan også all litteratur knyttes til selvframstilling (Melberg, 2006, s. 196). Denne typen tekster frembringer litterære strategier for å framstille virkeligheten og sannheten, som en slags «både- og- strategi» (Melberg, 2007, s. 9).

Michel Beaujour, som er en viktig inspirator til denne «både- og- strategien», sorterer selvframstillende litteratur i to kategorier: Selvbiografi og selvportrett. Selvbiografien er lineær, da den starter med fødselen og går frem til nåtiden (Melberg, 2007, s. 10). Her gir forfatteren også en etterlignende og sann framstilling av seg selv og livet sitt (Melberg, 2007, s. 10). Selvportrettet er derimot ikke-lineært og stiller heller ikke krav til at forfatteren framstiller seg selv som sannferdig (Melberg, 2007, s. 10). «I stedet er selvportrettøren et resultat av sin egen skriftpraksis» skriver Melberg (2007, s. 10). Til denne teorien har også Galen Strawson bidratt med sin påstand om at det finnes to forskjellige personlighetstyper i selvframstillende litteratur: «diakron» og «episodisk» (Melberg, 2007, s. 13). Den «episodiske» personlighetstypen finner livets mening ved å se på tilfeldige episoder, høydepunkter og enkeltheter, mens den «diakrone» ser livet som en fortelling fra begynnelse til slutt (Melberg, 2007, s. 13). Selvframstillingen kan derimot ikke begrense seg til enten selvportrett eller selvbiografi, eller episodisk og diakron, da

man dermed risikerer å redusere de mulighetene som ligger i denne «både- og- strategien» (Melberg, 2007, s. 14).

3.0 Metode

Som nevnt innledningsvis kommer jeg til å bruke Melbergs teorier om selvframstilling til å undersøke hvordan Mykle fremstiller seg selv som forfatter i sine etterlatte papirer. I diskusjonen skal jeg se på hvordan Mykle fremstiller seg som et «uferdig selv» og «ferdig selv» og hvordan hans framstilling av seg selv blir konstruert av «self- fashioning». Jeg skal også bruke begrepene selvbiografi og selvportrett i undersøkelsen, samt se på hvordan han fremstilles som en «diakron» og «episodisk» personlighetstype i papirene.

4. 0. Diskusjon

4.1. Betydningen av forskjellige utgivere

Mannen fra Atlantis, Alter og disk, En flodhest på parnasset og Prinsessen på bordet! er som nevnt utgitt etter Mykles død. Når det ikke er Mykle selv som har valgt ut tekstene og redigert disse, blir det relevant å spørre hvordan dette kan påvirke hans selvframstilling i de etterlatte papirene. Gordon Hølmebakk skriver at de utvalgte tekstene han har brukt i de tre førstnevnte samlingene er «Monologer, kommunikeer, viltvoksende refleksjoner med utgangspunkt i en «sak», en bok eller et radio- eller fjernsynsprogram» (siteret i Mykle, 1997, s. 9). *Prinsessen på bordet!* er redigert av Mykles sønn, Arne Bust Mykle, og han har valgt ut tekster som gjør at leseren får et godt innblikk i Mykles levde liv: «Tekstene i «Prinsessen på bordet!» er hentet fra forskjellige tidsepoker i hans forfatterskap, et spenn på over 40 år, og forteller om barndom og ungdomstid [...], om seksualitet, om mat, om penger, [...], om hans kvinner, om forfatterskapet [...]» (Mykle siteret i Mykle, 2014, s. 10)

Hovedforskjellen mellom samlingene til Hølmebakk og Bust Mykle¹, er at i Hølmebakks samlinger er stort sett hele den etterlatte teksten inkludert, mens i Bust Mykles er mye kuttet ut og kun deler av teksten tatt med. Til tross for at de etterlatte papirene i Hølmebakks samlinger ikke står i kronologisk rekkefølge fremstår de som mer sammenhengende enn tekstene i *Prinsessen på bordet!*, som heller fremstår som fragmenter. Om man ser på tekstene i utgivelsene som helhet, kan man se at Hølmebakks utgivelser er mer selvbiografiske enn tekstene i Bust Mykles samling. Selv om de tre samlingene ikke er lineære,

---

¹ Jeg velger å omtale Mykles sønn som «Bust Mykle» for å ikke forveksle han med Agnar Mykle i løpende tekst.

fremstår det som at Mykle gir en mer sannferdig fremstilling av seg selv i disse tekstene, siden han ofte reflekterer rundt egne meninger om en sak. Mykles sønns samling kan knyttes mer til et selvportrett, da disse tekstene absolutt ikke er lineære, men utvalgte fragmenter.

Når det gjelder innholdet i Hølmebakks utvalg, omhandler tekstene for det meste samfunnsmessige forhold, som kommer tydelig frem i Mykles artikkel «Den sakademiske revolusjon» hvor han reflekterer rundt sosialisme. I disse samlingene blir vi kjent med hans meninger og tanker om diverse emner, mens i Bust Mykles samling blir vi bedre kjent med personen *bak* disse meningene. Mykles fremstillinger av seg selv som forfatter kommer også bedre frem i *Prinsessen på bordet!* enn i Hølmebakks utgivelser. Fragmentene hvor Mykle forteller om sitt eget liv gjør også at tekstene i Bust Mykles utgivelse fremstår mer som dagboknotater enn i Hølmebakks samlinger. Dette kan vi blant annet se når Mykle beretter om forholdet til hans mor: «[...] den gangen jeg banket på døren, og ingen kom, og jeg forstod at min mor ikke var hjemme, og at hun hadde gått fra meg. Aldri har jeg gjennomlevet slik angst og sorg [...]» (Mykle, 2014, s. 30). I tillegg kommer også Mykles «self-fashioning» tydeligere frem i *Prinsessen på bordet!*, da han blant annet konstruerer seg selv som en fremragende forfatter. Dette kan man se ved disse sitatene: «Jeg elsker selv mine noveller [...]» (Mykle, 2014, s. 304) og «[...] jeg, the greatest writer in the world, selv med overleppen tykk og følelsesløs av bedøvelse, dog makter å skrive; [...]» (Mykle, 2014, s. 174). Mykle fremstilles med andre ord som en person som tydeligere er preget av megalomani med utvalgene som er blitt gjort i Bust Mykles utgivelse.

4. 2. «The greatest writer in the world»

I sine etterlatte papirer reflekterer Mykle ofte over sitt eget forfatterskap og sine tanker rundt seg selv som forfatter. Han skriver blant annet: «Om meg selv kan jeg nemlig fortelle alt, inklusive alle mine skrøpeligheter [...] jeg er så likevel larger than life: universets homo novus, the greatest writer in the world, Guds bror: – og jeg er det i fryd!» (Mykle, 2014, s. 170). Han skriver at han kan vise både svake og sterke sider ved han selv, og det gjør han også når det gjelder hans personlige liv. Når det kommer til selvframstillingen av sitt eget forfatterskap, konstruerer han seg selv nesten utelukkende som «the greatest writer in the world», og denne påstanden dukker som nevnt opp regelmessig i hans papirer. Dette kan vi blant annet se i disse sitatene: «[...] hvilket bestyrker meg, the greatest writer in the world [...]» (Mykle, 2014, s. 111) og «[...] ti ingen av dem er hva jeg er: the greatest writer in the world (and thats a fact [...])» (Mykle, 1997, s. 170).

Når Mykle fremstiller seg som verdens beste dikter og ofte utelukker svake eller

negative sider ved sitt forfatterskap, fremstiller han seg selv gjennom et selvportrett. Dette er fordi hans forestilling om seg selv som «the greatest writer in the world» blir et resultat av hvordan han fremstiller seg selv i sine papirer. Selvportrettet har i tillegg ikke et krav om at man fremstiller seg selv sannferdig. Siden dette er hans subjektive mening om seg selv blir dette Mykles sannhet, da han selv vet hvilken posisjon han har i sin egen verden. At Mykle har utviklet megalomane tanker om sitt eget forfatterskap kommer også tydelig frem når han konstruerer seg selv som «the greatest writer in the world». Dette kan være et resultat av hans «self-fashioning» hvor han ønsker å bli oppfattet på en viss måte av samfunnet, og dermed utelater det som gjør at han kan oppfattes på en annen måte. Dette er også noe Anders Heger poengterer om Mykle: «[...] og som alle selvbiografier er forfatteren meget nøye med hvilke partier av sitt liv han velger å ikke nevne noe om. De er mange og omfattende» (Heger, 2000, s. 11).

Til tross for at Mykle nesten utelukkende fremstiller forfatterskapet sitt i et godt lys, kan man også finne sitater som kan tolkes som at han viser svakheter ved seg selv som forfatter. Dette kan vi for eksempel se ved disse sitatene: «Hvis jeg bare fant en vits ved å fortsette å leve, fortsette å skrive bøker [...] jeg ble vurdert av kritikkerne, jeg mistet opprinneligheten, jeg mistet gleden.» (Mykle, 2014, s. 282) og «Jeg tok toget fra Åndalsnes til Dombås, nedbrudt av sjøsyke fiskerkoner og mitt eget manglende skrivetalent» (Mykle, 2014, s. 290). Dermed oscillerer han også mellom den «episodiske» og den «diakrone» personlighetstypen. Selv om han trekker frem høydepunktene som fremstiller han som den beste forfatteren, viser han også hvordan hans forfatterskap forandrer seg gjennom livet, og at han har perioder hvor han også har skrevet mindre bra.

Mykle viser oss svakheter med forfatterskapet, men han konstruerer også en forklaring på hvorfor noe av det han skrevet har vært dårligere enn annet:

Han antyder dermed at det jeg senere har skrevet, mine romaner, ikke har vært så gode som mine noveller. Dette har jeg hørt fra andre, og jeg er selv enig, men det har sin meget naturlige forklaring: en roman er så stor og vid at den aldri kan bli perfekt, simpelthen på grunn av størrelsen; selv verdens teknisk og metrisk mest perfekte roman, [...] inneholder passasjer som er kjedelige, [...] det man husker best av en roman, er alltid tittelen [...] (Mykle, 2014, s. 303)

Her blir selvfremstillingen igjen et resultat av «self-fashioning», da Mykle vrir det faktum at hans romaner ikke er like gode som hans noveller om til et generelt faktum. Når Mykle skifter mellom å se på seg selv seg som verdens beste forfatter og å vise at han har svake sider, veksler han også mellom å fremstille seg selv som et «uferdig selv» og et «ferdig selv», i tråd med selvfremstillingens «både- og strategi». Det er tydelig at han nesten utelukkende ser på seg selv

som «the greatest writer in the world», og dermed blir han et «ferdig selv». Mykle skrev seg frem til det punktet han befant seg på i livet da han skrev teksten, og dermed blir selvfremstillingen stabilisert. Samtidig blir han heller aldri helt ferdig med å komme med nye måter å fremstille forfatterskapet på, da han også viser svake sider. Slikt sett er han også et «uferdig selv».

4.3. Offentlighet og megalomani

Et relevant spørsmål i forbindelse med Mykles selvfremstilling er hvorvidt hans etterlatte papirer var ment for offentligheten eller ikke, og om han dermed overdriver hans litterære storhetstanker om seg selv. Hølmebakk (sitert i Mykle, 1997, s. 9) poengterer at det vil være vanskelig å fastslå hvor mange av Mykles tekster som faktisk ble sendt og publisert da han levde, men at mye tyder på at en god del ble lagt vekk etter at de ble skrevet. Det kan dog se ut til at tekstene han skrev var ment for offentligheten, slik mange selvfremstillende tekster i utgangspunktet er. Dette kan man se ved at han i flere av tekstene henvender seg direkte til leseren: «I Vigelandsparken er det også en bro; den med alle de nakne skulpturene. Vet du hva man kaller den?» (Mykle, 2014, s. 32) og «Synes du jeg skulle ta den bort?» (Mykle, 1998a, s. 236). Mange av tekstene var riktignok brev, og vil naturligvis henvende seg direkte til mottakeren av brevet, men dette er gjennomgående i alle tekstene i hans etterlatte papirer. Dessuten skriver Bust Mykle følgende i forordet til *Prinsessen på bordet!*: «Agnar Mykle har aldri ønsket at hans brev og manuskripter bare skulle gjemmes bort, *vert imot*: han ville at *alt* skulle utgis!» (sitert i Mykle, s. 12) Tekstene han skrev var altså ment for et publikum til tross for at de fleste ble gjemt vekk.

Om Mykle overdriver selvfremstillingen med sine utsagn om egen litterær storhet er noe han indirekte benekter: «[...] Norge har én dikter, og han heter Agnar Mykle; er dette en overdrivelse? vis meg hvor jeg overdriver [...]» (Mykle, 2014, s. 131) Siden en god del av tekstene er litterære utkast som i utgangspunktet var ment for offentligheten, kan det likevel tenkes at han overdriver sannheten med fiksjon. Dette kan tolkes som spesielt tydelig i en av tekstene i *Prinsessen på bordet!*, hvor han skriver om hvordan han opplevde ulike seksuelle opplevelser i barndommen: «[...] min søster som lå og sov i den andre sengen, tett ved meg, og jeg hadde tenkt: det hadde nå egentlig vært greit om jeg kunne gå bort i sengen hennes og pule [...]» (Mykle, 2014, s. 209). Uansett om dette utsagnet om incest er sant eller ikke, vil selvfremstillingen være både en litterær tekst og en beskrivelse av virkeligheten. Dette er noe han selv også skriver: «[...] jeg selv inklusive, kunne påvise at all litteratur, til alle tider, har vært selvbiografi: Dantes helvede er selvbiografi, [...] – og anderledes kan jo ikke en dikter

arbeide.» (Mykle, 2014: 111). Med sitatet om incest konstruerer også Mykle sitt levde liv til å *ikke* tilpasse seg samfunnets normer, da incest er en handling som er både tabubelagt og ulovlig. Tvert imot kan han heller oppfattes som farlig i dette tilfellet. Dette er dermed også et resultat av hans «self- fashioning».

Som nevnt tidligere, er det mye som tyder på at Mykle utviklet megalomane ideer om egen litterær storhet. Dette er også noe han selv reflekterer over:

[...] når jeg hører en byråkrat, en firkantet suppegjøk, si om meg at jeg lider av megalomani, bryter jeg ut i høy latter: jeg *lider* jo nettopp *ikke* av det: min megalomani er mitt, og alle andre menneskers, fremste middel til å *kvitte* seg med lidelsen! [...] at *jeg* lider: at jeg *lider*, av megalomani! (Mykle, 2014, s. 174)

Her fremstiller han det som samfunnet ser på som et negativt personlighetstrekk, til noe han selv mener er positivt. At Mykle forteller at han ikke *lider* av stormannsgalskap, kan tolkes som en sannhet han konstruerer ovenfor seg selv. For Mykle mener selv at hans levebrød nettopp er å være gal: «Er jeg gal? Ja! Det er aldeles herlig å være gal! [...] dikteren, har juridisk rett til å være gal! Å være gal er mitt yrke! Det er det jeg lever av!» (Mykle, 2014, s. 305). Dette antyder at Mykle selv innrømmer at han overdriver tekstene sine, nettopp fordi de var ment for offentligheten, og som enhver annen forfatter er han avhengig av å selge bøkene sine for å ha en inntekt. Det kan tenkes at han overdriver fremstillingen av seg selv nettopp fordi han hadde økonomiske problemer: «[...] jeg har ingen bil; jeg har ingen penger [...]» (Mykle, 1998a, s. 107). Når Mykle reflekterer over sin egen galskap fremstilles han som en forfatter med en «episodisk» personlighetstype, da han finner en slags mening med sin egen megalomani og det å være gal. Han ser altså på dette som et høydepunkt.

4. 4. Henvisninger til andre forfattere og Nobelprisen

I sitt etterlatte brev «Mannen fra Atlantis» skriver Mykle følgende: «Med ryggen mot Atlanterhavssokkelen satt jeg og leste hele verdenslitteraturen» (Mykle, 1997, s. 26). Videre poengterer Mykle (1997, s. 26) at han må lære av de store verdensforfatterne som har skrevet før han, slik at han kan slå dem. Likevel kommer det frem i alle fire samlingene at han ser på seg selv som en bedre dikter enn verdenslitteraturens kanoniserte forfattere, noe man kan se ved dette sitatet: «Hvem vil du si var verdens største dikter – før meg? Shakespeare? Goethe? Vel Dante? [...] Jeg slår Hamlet og Commedia og Faust med ett slag!» (Mykle, 1997, s. 26) I *Prinsessen på bordet!* har Mykle også skrevet et dikt, hvor han igjen bruker disse forfatterne til å fremstille sin litterære storhet: «når har *noensinne* Dante, Shakespeare, Goethe, Ibsen prestert en poesi som *tilnærmelsesvis* kan måle seg med denne, enn si *maken* til denne?» (Mykle, 2014, s. 142). Mykle bruker disse forfatterne gjennomgående til å fremstille seg selv

som en storartet dikter og forfatter, til tross for at han selv leste disse for å bli bedre selv, noe han selv skriver: «[...] jeg står på skuldrene av alle dem som har levet før meg; [...]» (Mykle, 1997, s.31). Det kan tenkes at han ved å sammenligne seg med store forfattere får tilfredsstilt det mediale behovet som store forfatterpersonligheter kan ha, samtidig som han konstruerer seg selv til å bli oppfattet som en stor dikter. I tillegg fremstilles han som et «ferdig selv» da han her skrev seg frem til det punktet han var på da han skrev, og akkurat i det øyeblikket hadde han antageligvis en oppfatning av seg selv som en bedre forfatter enn Goethe, Shakespeare, Dante og Ibsen. Her ser det også ut til at Mykle har stabilisert seg på denne fremstillingen av seg selv som forfatter.

Mykle bruker også norske forfattere til å sammenligne seg med, og da spesielt Henrik Ibsen:

[...] ta frem en tusenkroneseddel og se på den: De vil der se avbildet, og riktig så, en *dikter*, Henrik Ibsen, som representerer Norges gullalder: – [...] meg, the greatest writer in the world, i min overbevisning om at jeg, for å kunne bli avbildet på Norge første *millionkroneseddel*, [...], må skrive noe *ganske* annet enn gammeldags skjønnlitteratur, noe ganske annet enn *Brand* og *Peer Gynt* og *Hedda Gabler!* (Mykle, 2014, s. 110-11).

Her ser vi at han fremstiller Ibsen som en god dikter samtidig som han også ser på seg selv som den beste dikteren i verden. Mykle viser igjen at han har megalomane tanker om seg selv som forfatter ved at han måler seg selv opp mot Ibsen, som regnes som en av den norske litteraturens fire store forfattere. Mykle forteller også at han har lest blant annet Knut Hamsun: «[...] ligge og kose seg med det som de andre dævlene skrev med svette og blod og sæd. Suge kraft ut av dem. Gjøre noen notater, om at det og det skal man stjele fra dem.» (Mykle, 2014, s. 179). Her viser Mykle at selvframstillingen ikke nødvendigvis stiller forfatteren i et godt lys, da det å stjele fra andre forfattere er noe som kan stride mot samfunnets normer. At han må stjele fra andre kanoniserte forfattere gjør også at han motsier sin egen litterære storhet med dette sitatet. I tillegg viser dette at han oscillerer mellom et «ferdig selv» og et «uferdig selv», da han her kommer med en ny måte å fremstille forfatterskapet sitt på. Mykle beveger selvframstillingen ved å fremstille seg som en bedre forfatter enn andre, samtidig som han viser svakhetstegn ved hans forfatterskap. Dermed koordineres hans selvframstilling av seg selv som forfatter med «jegets» fordobling.

Noe som også viser at Mykle har megalomane ideer om seg selv som forfatter er hans henvisninger til Nobelprisen i litteratur. Det er gjennomgående i alle fire samlingene at han selv mener han fortjener denne prisen, noe vi kan se i disse sitatene: «Jeg er den største dikter i hele verden! I året 1984 får jeg den dobbelte Nobelpris i litteratur!» (Mykle, 1998b, s. 197) og «De har kanskje undret Dem over, hvorfor jeg så målbevisst sikter mot den dobbelte

Nobelpris i 1984? Det er mere enn en oppgave for meg, det er en rolle pålagt meg av Gud» (Mykle, 1997, s. 140). At Mykle har fått denne oppgaven av Gud, noe han selv hevder, er riktignok ikke en sannferdig fremstilling av virkeligheten, noe som gjør at teksten fungerer som et selvportrett. Han oppnådde heller aldri å få denne dobbelte Nobelprisen, og hans litterære storhet blir da et resultat av hans egen skriftpraksis. Dog kan man ikke påstå at dette utsagnet er ren fiksjon, da forfattere alltid vet hvem de selv er i sin egen verden. For Mykle kan det med andre ord være sant at han har fått denne oppgaven fra Gud, for som han skriver selv: «Alt jeg skriver, er sant.» (Mykle, 2014, s. 196).

4. 5. Titlene

Et avgjørende element for om en roman skal lykkes er ifølge Mykle tittelen på verket: «Jeg er mer og mer kommet til det standpunkt at en boks tittel² er ganske avgjørende for bokens skjebne» (Mykle, 1997, s. 22). I alle fire samlingene kommer det frem at Mykle fremstiller titlene han har på sine utgivelser som geniale, og da spesielt tittelen på *Sangen om den røde rubin*, noe vi kan se ved blant annet dette sitatet:

Jeg er en mester på titler; jeg roser meg således av at «Sangen om den røde rubin», en tittel som for øvrig kom til meg en natt i juni 1956, [...] Jeg satt i fengsel [...] – og dette var på en tid hvor jeg selv hadde lidd et knusende nederlag i kjærlighet [...] – i dette totale mørke, og under dette enorme press, er det at de fem ordene: «Sangen om den røde rubin», kommer til meg [...]. Jo, jeg roser meg av at «Sangen om den røde rubin» er den beste romantittel i den hele verden; [...] (Mykle, 1998b, s. 147-8)

Her skjer en fordobling av «jeget», hvor Mykle fremstiller det skrivende «jeget» som en mester på å lage romantitler, og det levde «jeget» hvor han reflekterer over fengselshendelsen. Når Mykle reflekterer over fortidige hendelser på denne måten blir det en nærhet mellom det «jeget» som han skaper i det han skriver, og det «jeget» som har levd og som han i ettertid reflekterer over. Samtidig konstruerer han også en distanse i det han skriver om fengselshendelsen, da dette er forfattet i ettertid, til tross for at det er det samme «jeget».

Selvframstillingen kommer også frem ved at Mykles syn på seg selv veksler mellom å være ferdig og uferdig. Som nevnt fremstiller han gjennomgående sine titler som geniale, noe vi også kan se ved dette sitatet: «[...] jeg hadde laget den beste romantittel i verden: «The Song of the Red Ruby»; men intet kan sammenlignes med min stolthet, [...] «I sing the Messianic Age!»; for aldri har noen dikter laget en så vakker [...] formel!» (Mykle, 2014, s. 305) Når dette kommer tydelig frem i flere av hans etterlatte papirer, fremstiller Mykle seg selv som et «ferdig

---

² «Tittel» er hans egen skrivemåte. I *Prinsessen på bordet!* er ordet redigert til «tittel», men i *Mannen fra Atlantis*, *Alter og disk* og *En flodhest på parnasset* står dette uredigert.

selv», siden han stabiliserer selvfremstillingen med påstanden om at han er en mester på titler. Samtidig er selvfremstillingen uferdig, da han også viser oss en annerledes mening han har om en annen tittel: «Jeg har hørt enkelte si at «Lasso rundt fru Luna» er en bedre bok. Hva? Hvordan? Tittelen er tungvint, den inneholder to så fjerne ord som Lasso og Fru Luna [...]» (Mykle, 1997, s. 62). Her kommer han med en ny måte å fremstille seg selv på, og slikt sett blir han aldri ferdig med selvfremstillingen av seg selv som forfatter av romantitler. Dette gjør at han fremstiller seg selv med en «både- og- strategi».

I kapittelet om Mykles henvisning til andre forfattere og Nobelprisen viste jeg til sitatet som omhandlet at han ville stjele fra Hamsun. Når det gjelder titlene på hans egne bøker motsier han derimot seg selv: «Jeg kunne skrive en hel bok med tittel «Nordre» men det avstår jeg fra, [...] fordi andre forfattere har brukt gaten som titler og handlingsfelt, Sinclair Lewis med «Main Street» [...]» (Mykle, 2014, s. 271). Her fremstår også Mykles selvfremstilling som et «uferdig selv», da det kan tolkes som at han veksler mellom å synes at det er greit å stjele fra andre forfattere, samtidig som at han ikke vil bruke en tittel som ligner på noe andre har brukt før han. Dog kan det tenkes at dette også er et resultat av hans megalomane ideer om seg selv som forfatter, noe som også kommer frem ved at han ikke vil at noen skal stjele hans titler: «[...] mintes jeg tittelen (copyright) til et verk jeg hadde under arbeide [...]» (Mykle, 2014, s. 31).

4.6. Myklesaken

Når det gjelder Mykles selvfremstilling av seg selv som forfatter, er det relevant å se på hvordan rettssaken han gjennomgikk i 1957 kan ha påvirket dette. Som nevnt innledningsvis, ble Mykle og hans forlagsredaktør Grieg anmeldt for pornografi etter utgivelsen av *Sangen om den røde rubin*. Til tross for at de frikjent, ble boka konfiskert (Hagen, 2019). Saken ble anket til Høyesterett, og i 1958 ble også inndragelsen opphevet (Hagen, 2019). Etter rettssaken skrev han blant annet romanen *Rubicon* og novellesamlingen *Largo*, men etter at novellesamlingen utkom i 1967 skrev han minimalt og holdt seg borte fra offentligheten frem til sin død i 1994 (Hagen, 2019). I Nils Kåre Jacobsens samtaler med Mykle, skal han også blant annet ha uttalt følgende: «Etter det var det meg i flere år umulig å skrive mere. Mine hender, mine armer og mine hender var som bly.» (Jacobsen, 1994, s. 60).

Etter rettssaken oppnådde Mykle både publisitet og økonomisk gevinst, noe som kommer frem i de etterlatte papirene: «[...] deriblant en som skaffet meg stor rettssak og megen publisitet, som hausset meg opp, og som innbragte meg flere penger enn jeg egentlig likte [...]» (Mykle, 1997, s. 128). Til tross for at han tjente på å få boken stilt for retten, viser han også hvordan dette gikk inn på han negativt: «[...] mine penger var reddet; men Harald Grieg, mitt

renommé var tapt.» (Mykle, 2014, s. 132). Videre skriver han: «I to år stod jeg i stormen; det haglet mot meg, det regnet ned over meg» (Mykle, 2014, s. 309). Her konstruerer han seg selv annerledes som forfatter enn hva han vanligvis gjør, for ifølge Mykle (2014, s. 131) er det to ting som kjennetegner en forfatter: hans renommé og penger. Dette utsagnet kan tolkes som at han mener at han har mistet en del av seg selv som forfatter etter rettssaken, til tross for at han tjente mer penger. Likevel er hans syn på «jeg selv» som forfatter etter rettssaken ambivalent, da han også snur rettssaken til en positiv hendelse: «[...] jeg er den eneste forfatter i Norden som har *papir* på at jeg *ikke* er pornograf [...]» (Mykle, 2014, s. 121-22). Det ser dermed ut til at han fremstiller seg selv som et «uferdig selv» i sine sitater om rettssaken, da han beveger seg både mot den positive siden med penger og publisitet, og den negative siden med tap av renommé.

Mykles forhold til Grieg blir også synlig i hans etterlatte papirer i forbindelse med rettssaken. Gjentatte ganger kommer det frem hvor mye Mykle forakter Grieg, som vi kan se ved disse sitatene: «[...] Harald Grieg er en ramp, en psykopat [...]» (Mykle, 1998b, s. 164) og «Jeg hater Harald Grieg [...]» (Mykle, 1998a, s. 103). Han skriver også følgende i et brev til Grieg etter rettssaken:

Takket være Dem stod jeg for mitt folk, ikke som en dikter, ikke som en produsent av intense ord-bilder, lignelser, slik Jesus gjorde det, han med sine liljer på marken, jeg med min sang om den røde rubin, – men som en tarvelig avklæder og fitteslikker av et halvt dusin navngitte jenter [...] (Mykle, 2014, s. 132)

Her konstruerer han at det er Griegs skyld at han har mistet forfatterposisjonen sin og at han dermed fremstår som pervers etter rettssaken, selv om han også har del i denne skylden; det var tross alt han som skrev boken. Sitatet kan dermed tolkes som et resultat av «self-fashioning», da han antageligvis ville fraskrive seg ansvaret for hvordan han ble fremstilt etter *Sangen om den røde rubin*, og dermed passe inn i samfunnets normer. For Mykle blir denne selvfremstillingen sannferdig, da han selv vet hvem han er i sin egen verden. Dette er noe Heger (2000, s. 11) støtter: «De bilder han gir oss, enten de er tegnet som fiksjon eller selvbiografi, er hverken mer eller mindre sanne enn andre skjønnlitterære beretninger. De er uten tvil hans egne sannheter.» (Heger, 2000, s. 11). Således blir også hans fremstilling i brevet både en selvbiografi og et selvportrett i tråd med «både- og- strategien». Selv om selvbiografien har et krav om at man gir en sannferdig fremstilling av seg selv, så er dette Mykles egen sannhet og dermed blir dette sant i hans egen verden. Derfor blir denne fremstillingen også et selvportrett, da dette ikke stiller krav om at forfatteren fremstiller seg selv autentisk.

5. 0. Konklusjon

Det kommer tydelig frem at Mykle gjennomgående fremstiller seg selv som forfatter på ulike måter i sine etterlatte papirer. I samlingene *Mannen fra Atlantis*, *Alter og disk*, *En flodhest på parnasset* og *Prinsessen på bordet!* er det blitt gjort ulike utvalg av tekster som påvirker selvfremstillingen hos Mykle. Tekstene i Hølmebakks utgivelser gjør at selvfremstillingen til Mykle fremstår som selvbiografisk, da de gir en mer sann fremstilling av hans meninger og levde liv. Tekstene i Bust Mykles utgivelse fremstår derimot mer som et selvportrett, da disse tekstene heller kan kategoriseres som utvalgte fragmenter. I tillegg kan man også klassifisere tekstene i *Prinsessen på bordet!* som dagboknotater, da vi her får et større innblikk i Mykles personlige liv. I denne samlingen kommer også hans «self- fashioning» tydelig frem, da han konstruerer seg selv gjennomgående som «the greatest writer in the world». Dette sitatet som han bruker til å fremstille seg selv med er gjentakende i alle fire samlingene, og dermed fremstiller han forfatterskapet sitt gjennom et selvportrett. Til tross for at denne fremstillingen av han selv som forfatter er fremherskende, viser Mykle også at han har hatt perioder hvor han har skrevet svakere tekster. Dermed skifter han mellom den «diakrone» og «episodiske» personlighetstypen. Når Mykle oscillerer mellom disse, skifter han også mellom å være et «ferdig selv» og et «uferdig selv».

Det kan tenkes at Mykle overdriver fremstillingen av seg selv som forfatter i sine etterlatte papirer, da tekstene i utgangspunktet var ment for offentligheten. Dette benekter han selv, men samtidig reflekterer han likevel over sin egen stormannsgalskap. Som Mykle selv skriver, så er det nettopp å være gal han lever av. Dermed fremstiller han seg selv gjennom en «episodisk» personlighetstype, siden han ser denne galskapen som et høydepunkt. Mykle bruker også andre store forfattere til å konstruere seg selv, og dette gjør han ved å fremstille seg som et «ferdig selv». Likevel fremstår han også som et «uferdig selv», da han også skriver at han vil stjele fra andre forfattere. Mykle skriver også at han fortjener den dobbelte Nobelprisen i litteratur, og at han har fått denne oppgaven av Gud. Således er også denne fremstillingen et selvportrett, da dette kun er hans egen sannhet. Når Mykle reflekterer over hvordan han er en mester på å lage titler til tekstene sine, veksler han også mellom å ha et uferdig og ferdig syn på seg selv, siden han også kritiserer tittelen på *Lasso rundt fru Luna*. Mykle fremstilles også som et «uferdig selv» når han reflekterer rundt rettssaken, da han ser på rettssaken som en positiv hendelse, samtidig som han poengterer at han har mistet sitt renommé som dikter, noe han ser på som en viktig del av det å være en forfatter.

Mykle konstruerer alltid seg selv via «self- fashioning», og som vi ser så oscillerer

Mykle denne fremstillingen av forfatterskapet sitt i tråd med selvfremstillingens «både- og-strategi». Til tross for at han hovedsakelig fremstiller seg som «the greatest writer in the world» ved å for eksempel påstå at han er bedre enn andre forfattere og hevde at han fortjener den dobbelte Nobelprisen i litteratur, viser han oss også andre sider av seg selv som forfatter. Han nevner blant annet at romanene hans ikke er like gode som novellene, og at han har tapt sitt rennømmé etter rettssaken. Med dette veksler han mellom å fremstille seg som et «uferdig» og «ferdig» selv, en «diakron» og «episodisk» personlighetstype og mellom selvbiografi og selvportrett. Dermed fremstiller han seg ikke utelukkende som verdens beste forfatter, men han viser også svake sider ved sitt eget forfatterskap.

6.0. Litteraturliste

Hagen, E. B. (2019) Agnar Mykle, *Store Norske Leksikon*. Tilgjengelig fra: [https://snl.no/Agnar Mykle](https://snl.no/Agnar_Mykle) (Hentet: 23. april 2019)

Heger, A. (2000) *Mykle. Et diktet liv*. 2. utg. Oslo: Gyldendal

Jacobsen, N. K. (1994) *Mine bøker er musikk. Møter med Agnar Mykle*. Oslo: Gyldendal

Martinez, F. (2016) "I Know Who I Am": Don Quixote, Self-Fashioning, and the Humanness of Ordinary Identity, *Philosophy and Literature*, 40 (2), s. 511-525. Tilgjengelig fra: <https://search.proquest.com/docview/1876056032/fulltext/D6BFF09EC3FA4B77PQ/1?accountid=12870> (Hentet: 06. mai 2019)

Melberg, A. (2006) Selvfremstillende strategier: Nabokov, Naipaul, Sebald, i Kjerkegaard, S., Stefan, Nielson, H. S og Ørjasæter, K (red.) *Selvskreven: Om litterær selvfremstilling*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag

Melberg, A. (2007) *Selvskrevet. Om selvyfremstilling i litteraturen*. Oslo: Spartacus

Mykle, A. (1997) *Mannen fra Atlantis. Brev og annen prosa 1*. Oslo: Gyldendal

Mykle, A. (1998a) *Alter og disk. Brev og annen prosa 2*. Oslo: Gyldendal

Mykle, A. (1998b) *En flodhest på parnasset. Brev og annen prosa 3*. Oslo: Gyldendal

Mykle, A. (2014) *Prinsessen på bordet!* Oslo: Gyldendal

